

Fernando Morillo

**Hainbat gazteren irakurtzeko grina pizten
asmatu duen idazlea**

Iñaki ZUBELDIA

Autobiografia moduko bat

Ukabilak zeharo itxita jaio omen nintzen mundura. Ez, ez nengoen haserre, jakin-minez baizik. Hainbeste kolore berri, mugimendu, usain... Ezin nuen ezer ulertu! Nire izaeraren alderdi nagusietako bati loturiko keinua izan da ordutik. Zerbait ulertu nahi dudanean, ukabilak itxi, eta jo eta su sartzen naiz, burugogor.

Buruhandia ere banaiz, eta ez da txantxa. Beharbada, horregatik eroriko nintzen askotan: ibiltzen ikastea, bizikletan, ibaiertzetan lagunekin horma guztiak eskalatzen saiatzean... Kolpe gehienak horixe hartzen nituen ezinbestean: buruan. Normala. Pisu kontua. Seguruenez, horrek ere azalduko du nire xelebrequeriaren bat edo beste (xelebrea ni? Ni?).

Lurrean nintzela, noski, ukabilak itxi, eta altxatzen saiatzen nintzen, ibiltzen ikasi arte, bi gurpilen gainean moldatu arte, edo harrizko tontorreraino eskalatu arte. Buruhandi, burugogor.

Gurasoek diotenez, oso txikia nintzela, ez omen nuen ia negarrik egiten... eta ezta barrerik ere. Ziur asko, mundu absurdo hau ulertu ezinda jarraitzen nuenez (tira, oraindik ere apenas), edo, ez gutxitan, grisa bezain aspergarria iruditzen zitzaidanez, neure baitan bilduko nintzen, ametsekin jolas dibertigarriagoak egiteko.

Geroago, eskolan, izugarri despistatua nintzela ohartu nintzen. Oso gogokoa nuen irakurtzea, eta irakasleak gramatikaren auskalo

zer azaltzen zuenean, abentura bila abiatzen zitzaidan arreta, izarrez izar, ilusioaren espaziontzia hartuta. Jolastokian ere, antzera. Lagunekin futboleant hasten nintzenean, bigarren minuturako nengoen gora begira, lainoen marrazkiak miresten eta txorien kantak ulertu nahian. Ulertzekoa denez, ez nuen gol askorik sartzen. Orduan, bola-da triste bat izan nuen. Sinetsita nengoen ez nuela askorako balio: ez ikasteko, ez kirolerako.

Zorionez, laster aurkitu nuen irribarrea: artean oso gaztetxo nintzela, Einstein ezagutu nuen. Edo, hobeto esanda, Einsteini buruzko biografiatxo bat. Han, zientzialari handiaren gorabeherak azaltzen ziren, eta, batik bat, haren izaera. Oso gizon despistatua omen zen, lan bikainak egin zituen... eta, oroz gainera, zoriontsua izan zen. Banuen! Banuen modu bat: zer egin behar nuen zoriontsua izateko, zeharo despistatua izan arren? Ezin errazagoa: Einsteinen modukoa izan.

Astronomiaz maitemindu nintzen, fisikak konkistatu ninduen, zenbakiek, biologiak... eta zientzia-itsaso haietan barrea aurkitu nuen, izadiaren olatuetan igeri. Zorionekoa ni, ondo heldu nion, eta ez dut harrezkero galdu. :-)

Niretzat, etorkizuna teleskopio bat zen, eta ni mendi tontorretan, zeruari begira. Nerabezaroan zientziak jarraitu nuen, baina, ezinbestean, bestelako zaletasun batzuk ere aurkitu nituen. Esan beharra dago? la egunero maitemintzen hasi nintzen, eta ez dut ulertzen nola ez zitzaidan bihotza ahotik atera egun haietan, hain taupa bortitzen ondorioz.

Lehen poesia... Neska batek txora-txora eginda nindukan, eta nik, inuxente eta beste ezer asmatu ezinda, poesia bat idatzi nion. Jakina, poesia hark denboralditxo luzea egin zuen kaxoi batean gordeta (azkenean eman nion neska hari, eta peripezia osoa kontatuta, barre ederrak egin zituen). Txoroaldiz txoroaldi, makina bat lotsa-poesia idatzi nuen (ez soilik pixka bat lotsagarriak zirelako, lotsaren ondorioz idazten nituelako baizik), eta ipuinak zirriborratzen ere hasi nintzen. Ipuin frikiak. Goreak. Fantastiko-eroak. Nire barru-istorioak idaztea plazer hutsa zela konturatu nintzen. Modu zoragarria zen ametsak elikatzeke edo, hobeto, bizitzeko.

Denetik irakurtzen nuen bitartean, fisika karrera hasi, eta, geldirik egon ezinda, hura amaitu aurretik filosofian ere sartu nintzen.

Lehen karrera zintzilik geratu zen, baina bigarrena bai, amaitu nuen. Bide batez, hamaika lantxo egin nituen: irakasle, segurtasun-zaindari, kolaborazioak han eta hemen...

Arteka-marteka, idazten jarraitzen nuen. Ipuin sorta amaigabea neukan, eta lagun batek baino gehiagok egin zidan galdera bera: zergatik ez nituen nonbaitera bidaltzen? Horixe egin nuen: batzuk hartu, eta proba egin.

Egundoko zorte ona izan nuen. Sari txikiren bat eman zidaten, gero besteren bat... Norbaiti gustatu egiten zitzaizkion nire zorakeria haiek! Joño, zertxobait idazleago sentitu nintzen. Ez asko, baina inoiz baino gehiago.

Zorte onak jarraitu egin zuen (lan haietan sartutako orduak ere izango zuten zerikusirik, hara). Oso egun gutxiren buruan, sari deigarri batzuk eman zizkidaten: Donostia Hiria ipuin lehiaketan, Elhuyarrek antolatutako zientzia-sarian bigarren, Bilboko Hiriko akzesita...

Nor ote zen Azpeitiko perretxiko ezezagun eta xeble hura? Editore batzuek lanak eskatu zizkidaten. Gehienak oso (oso-oso) txarrak ziren (lanak, ez editoreak). Noski. Baina editore haietariko bi gustura-edo geratu ziren nire ipuin batzuekin: Iñaki Zubeldia eta Xabier Mendiguren. Handik hilabete gutxira, bi liburuxka nituen kalean. Ezin nuen sinetsi.

Idazlea nintzen benetan? Artean ez. Idatzi egiten nuen. Dexente. Baina hortik idazle izatera... Ez. Ez nintzen hala sentitzen. Ez guztiz.

Eskola eta kultur-talde batzuetara joateko proposamena egin zidaten, liburuari eta literaturari buruz aritzeko. Nahiko arduratuta joan nintzen. Zer kontatuko nien irakurle gazteei? Zer helduei? Apurka, ordea, jabetu nintzen nolako altxorra zen hura: nire liburuak hobeto ulertzeko modua, eta idazteko nituenak hobetzeko aukera paregabea.

Pixka bat despistatua naizenez (pixka bat baino ez), hitzaldi horiek emateko errepideratuta, Euskal Herriko bide guzti-guztietan galdu naizela uste dut. Garbi esanda, ez dut uste inor dagoenik gure bazter ederretan ni adina galdu denik. Gehiegikeriarik gabe.

Baina harira. Ibilaldi etengabeel esker, jende interesgarri ugari ezagutu dut. Herri ezin atseginagoak. Bizipen bikainak bizi.

Nola joaten diren egunak! Hamar urte inguru izango da erdi-serio

idazten hasi nintzela. Denbora puska bat izan da neure burua azterzen joateko: berresteko lagunak eta txokolatea gustatzen zaizkidala, barre ugari egitea eta leku ezezagunetara bidaiatzea, abentura sinesgaitzetan amaitzea, eta kalekxa ilunetan eta enbor zaharretan gordezen diren istorio txikiak irenstea, eta gero hitzez margotzen amatzea.

Kontuak kontu, eta laburtzeko eta amaitzen joateko, hasiberri sentitzen naiz. Umiltasun faltsurik gabe. Urteik urtera, esperimentu literario asko egiten joan naiz, hariaren magia dela, erritmoa dela, elkarrizketa, deskribapena edo erakarpena dela... Ikasten ari naizela iruditzen zait, izugarri baino nabarmen gehiago. Eta, noski, hori nire hurrengo liburuetan islatuko dela. Presta zaitzete, irakurle kuttunak!

Zer da niretzat idaztea? Zenbaiti entzun izan diot, aldizka, idaztea sufrikarioa dela. Batzuetan ez da gezurra izango, baina ez nuke esango (inola ere!) egia biribila denik. Idaztea mendira joatea bezala da niretzat. Gerta liteke aldapak arnasa goritzea, euritan blai amaitzea, edo hanka bihurrituta. Hala ere, hala ere, mendizaleontzat, horrek guztiak zinez merezi du. Bai horixe! Nekea, izerdia, gihar-mina... baina zuhaitzen kantua, haizearen lastana, zeru gardena nahiz hase-reea, askatasuna, ametsa, zeure buruarekin bikain sentitzea... Demontre, horrek ez du parekorik!

Ba, hori da, niretzat, idaztea. Askotan nekea, edo etsipena, edo korapilo garratz bat ezin askatzea. Baina gero, apurka, bide ezezagunak sasi basatien artean, zeure burua gaintitzea, tontorrera iristea, haize hotza, poz deskribagaitza, malko txiki bat masailetan behera... Idaztea bizitzea da. Eta bizitza da.

Azken urteak abentura izan dira niretzat. Nire pertsonaia guztiek bizi dituztenak baino zirrarragarriagoa. Horregatik, pozik nago.

Badira oztopoak, nola ez. Baina koska bat aurkitzen dudan ba-koitzean, badakit zer egin: ukabilak itxi, eta barrea jantzi. Oztopoak malgutu arte. Ulertu arte. Konkistatu arte. Eta zoriontsu izan, ze demontre!

Bibliografia

Gudaoste ametsak, Kutxa 1999, Helduentzako ipulna.

Bila nazatela, Ibaizabal 1999, Gazteentzako eleberria.

- Sexu egunsentiak*, Elkarlanean 2000, Gazteentzako eleberria.
- Erraldoi herrena*, Alberdania 2001, Saiakera nobelatua.
- Bihotz nahasiak*, Ibaizabal 2001, Gazteentzako eleberria.
- Ortzadarra sutan*, Elkarlanean 2002, Gazteentzako eleberria.
- Izar-malkoak*, Aizkorri 2002, Gazteentzako eleberria.
- Dorretxe zaharreko misterioa*, Ibaizabal 2002, Gaztetxoentzako eleberria.
- Leonardo da Vinci-ren biografia*, Elkar 2003, Biografia.
- Arriskupean!*, Ibaizabal 2003, Gazteentzako eleberria.
- Eta ni zer!*, Elkar 2003, Gazteentzako eleberria.
- Gloria Mundi*, Elkar 2004, Gazteentzako eleberria.
- Gloria Mundi*, Ttartalo 2005, Gazteentzako eta helduentzako eleberria.
- Dragoien orroa*, Elkar 2005, Gazteentzako eleberria.
- Idoiaren agenda / Gariren agenda*, Elea 2005, Gazteentzako eleberria.
- Andoitz eta Lurralde Ezkutuak*, Ibaizabal 2007, Gaztetxoentzako eleberria.
- Iratiko sorgin basatia*, Ibaizabal 2007, Gazteentzako eleberria.
- Seximenduz*, Elkar 2007, Autolaguntzarako liburua.
- Suminaren estrategia*, Elkar 2008, Gazteentzako eleberria.
- Leonardoren hegoak*, Ibaizabal 2008, Gazteentzako eleberria.
- Egun beltzetan, jolas beltzak*, Erein 2008, Gazte eta helduentzako eleberria.
- Zure arimaren truke*, Txalaparta 2008, Gazte eta helduentzako eleberria.
- Bilbo Samurai*, Txalaparta 2010, Gazte eta helduentzako eleberria.

Autoreak itzulitako obrak

- Eragon* (ingelesetik euskarara), Elkar 2006, Gazteentzako eleberria.
- Gloria Mundi* (euskaratik gaztelaniara), Ttartalo 2005, Gazte eta helduentzako eleberria.

Sariak

- Juul Saria, 2010, *Seximenduz*. Ikasleek boto bidez emandako saria.
- Juul Sarietan bi sari, 2009, *Seximenduz* eta *Ortzadarra sutan*. Ikasleek boto bidez emandako sariak.
- Gaztea Saria, 2006, *Gloria Mundi*, 1. saria. Ikasleek boto bidez emandako saria.
- Euskadi Saria, 2003, Haur eta gazte literatura euskaraz, *Izar-malkoak*.
- Augustin Zubikarai Saria, 2003, *Gloria Mundi*, Ondarroa, *ex aequo*.

Gabriel Aresti, 2002, Ipuina euskaraz, akzesita.

Gabriel Aresti, 2001, Ipuina euskaraz, akzesita.

CAF-Elhuyar Zientzia Dibulgaziorako lehiaketa, 2000, 2. saria.

CAF-Igartza Literatur Sorkuntzarako Beka, 2000, *Ortzadarra sutan*.

Donostia Hiria Saria, 1999, *Gudaoste ametsak*, 1. saria.

CAF-Elhuyar Zientzia Dibulgaziorako lehiaketa, 1999, 2. saria.

Sarrera

Indar handiz eta oso gazte sartu zen Fernando Morillo Gazte Literaturaren mundura. *Bila nazatela*, bere lehen obra argitaratu zuenean, 1999ko abenduan, 25 urte zeuzkan Fernandok eta kolpe sendoa jo zuen Gazte Literaturaren esparruan. Liburuak arrakasta handia izan zuen eta izaten jarraitzen du, 16 urteko neska sentibera baten psikologian sartzen ausartu zelako. Ainara, 16 urteko neska nerabe baten sentimenduak, beldurrak, zalantzak, lehen harremanak, sexua eta beste hamaika gorabehera ageri dira egunkari itxuran eskainitako liburu honetan.

Handik sei hilabetera, 2000. urteko ekainean, argitaratu zuen *Sexu egunsentiak*. Liburu arina eta erraza irakurtzeko, baina sakona jorratzen duen gaiaren aldetik. Mutil gazte baten psikologia herabe eta zalantzatia maisuki interpretatua ageri da nobela honetan. Sexua eta, bereziki, nesken mundua misterio bat da Asier protagonista-rentzat, eta mutil askok bere burua ispilu horretan islatua ikusiko du: neskengana hurbiltzeko zailtasunak, artegatasuna, huts egiteko eta neska uxatzeko beldurra... Umorez eta sentiberatasunez beteriko obra da, sinesgarritasuna eta emozioa uztartzen dituena eta elkarriketa bizi eta txispadunez josia.

Liburu hau hobeto ulertzeko, hona hemen Julen Gabiriak *Deia*-n egindako iruzkina:

«Eta (bizitzaren) egunsenti honetan sexua da Asierrek bilatzen duena, itxura batean behintzat; izan ere, sexua bide bat baino ez da, nora eta heldutasunera iristeko. Asier jada ez da umea, baina oraindik ez da heldua ere: sentimenduak zurrunbiloka dabiltzan garaian dago, begiak ireki eta mundua inguruan deskubritzen duzuneko sasoiari, neskatoak neska eta mostoak kalimotxo bihurtzen diren urteetan. Dena da berria. Eta nerabeak heldua izan nahi du, baina ez

daki nola: Asierri Nagore gustatzen zaio, maiteminduta dago bera-
rekin. Baina Clare agertzen da, eta sexurako gogoia pizten zaio. Baina
Txomin ere badago, eta Txomini Zuriñe gustatzen zaio, Asierren
arriba. Maitasuna, sexua, adiskidetasuna, konfiantza... zeri heldu
ordea? Zer egin behar da, esate baterako, Dabidek bezala edozei-
nekin ligatu ahal izateko? Zer dauka tipo horrek Asierrek ez daukanik?
Helduagoa ote da? Eta, hala balitz, nola lortu du helduagoa izatea
biak adin berekoak izanik?

Hamaika galdera pizten dira Asierren buruan, eta Morillok ederki
menderatzen duen esparru batera garamatza, filosofiara, alegia. Bai-
na filosofia bizi eta arin bat da, ideiak iradokiz doana, galderak zabal-
duz eta erantzunak lerro artean ezkutatu, betiere umorez betetako
irakurketa batean. Idazkera txalogarriz, elkarrizketak dira liburu honen
oinarria, Asierrek eta Txominek mundua ulertzeko duten bide baka-
rrenetarikoa hori baita: berba egitea.»

Beste nobela bikain bat eskaini zigun Fernando Morillok 2001.
urtean: *Bihotz nahasiak*. Eta hemen berrikuntza bat ekarri zuen
gazteen literaturara: hackerren eta Internet zaleen mundua. Egin
dezagun liburuaren sinopsi labur bat nondik nora doan ulertzeko:

Ikasturteko lehendabiziko eguna da. Nerea ikastolara joateko
irrikitan dago, bai baitaki Maitane, lagun minena, han aurkituko duela.
Neskak berehala susmatzen du, ordea, zerbait ezohikoa. Bi mutil
berri eta bitxi topatu ditu ikasgelan: Isusko, erakargarria, eta Iban,
isila eta hackerra. Harreman berezia sortuko da Nerea, Maitane eta bi
mutilen artean, ikusi behar ez zuketean zerbait ikustean, eta usteka-
beko misterioan murgilduta amaitzen dute: jipoiak, Interneteko pira-
tak, aktore ospetsu bat, Mutante ezizeneko irakaslea. Pieza ugari
izango ditu xake-joko bihurtuko zaien enigma nahaspilatsuak. Jakin-
minak jota, sekretuak argitzeari ekingo diote, eta laster konturatuko
dira, askotan, dagoena ez dela dirudiena. Ez misterioari dagokionean,
ez eta beraien arteko harremanei dagokienean ere.

Hona hemen Laura Sagastumek liburu honi egindako iruzkin bat,
Behinola 6 zenbakian:

«Erritmo azkar eta biziko nobela da hau. Arin irakurtzen da,
jakin-minez, intrigaren labirintoan aurrera egin nahian, ezustez ezus-
te. Ondo kontatuta dago. Hizkera zaindua du eta elkarrizketak gatz
eta piperdunak dira, sinestezinak eta erakargarriak. Politia da nobela-

ren amaiera bera. Gazteek, mundua konpondu baino gehiago, uler-
zen saiatzen direlako.»

Hurrengo urtean, 2002an, lehertu egiten da Fernandoren inspi-
razio iturria eta literatur uholde bikain bat sortzen du, hiru obra berri
argitaratuz: *Ortzadarra sutan*, helduentzako nobela, *Izar-malkoak* eta
Dorretxe zaharreko misterioa.

Haur eta Gazte Literaturako obrak aztertzen ari garenez azken
biak aztertuko ditugu *Dorretxe zaharreko misterioa* liburutik hasita.
Liburu hau gaztetxoek ere irakurtzeko modukoa da, hau da, 12
urtetik gorakoek ere erraz irakur dezakete. Fernandoren liburu gehie-
nak 14 urtetik gorakoentzat gomendatuta daude, txikiagoentzako
hiruzpalau liburu ere badituen arren. Istorio honetako abiapuntua San
Joan sua da, eta su hori egin aurretiko prestakizunak, erregaia
biltzea, beste auzoetakoei baino pilo eta su handiagoa egitea... Hor
sartzen da dorretxe zahar, abandonatua, balizko erregai ugariaren gor-
dailua. Eta abentura, beldurrak, marinel zahar kontalaria, Andoni eta
Aiora etorri berriaren arteko txoratze platonikoa. Eta misterioa, ma-
muak, espirituak... Liburu zoragarria da, elkarrizketa biziak dituena,
Formula 1-eko autoen abiadura eta *thriller*-ik bizienaren suspentsea
eta intriga.

Igor Estankonak *Deia*-n egindako iruzkin honek ere merezi du
irakurtzea:

«Liburu honek ere plater on batek behar dituen guztiak ditu:
mamia, saltsa eta hizkera bizia. San Joan gau bitxi eta magiko honek
gordetzen duen misterioak ez dira nolanhikoak. Ageriko misterioen
eta kontakizunen artean, ordea, beste misterio handi horri egindako
gorazarrea somatzen da, azkenerako hark bezainbat garrantzi hartzen
duena: gazte izatearen misterioa.

Hasieratik igartzen zaio liburuari indar hori. Irudimenak eta erre-
alitateak ez dute muga zehatzik, eta gainera muga hori guztiz definitu-
rik utzi nahi ez duten pertsonaiak dira Paulo VI auzoko neska-mutilak.
Ondoko auzunekoek baino su handiagoa egiteko egur bila dabiltzala
bizitzako abenturarik zirrargarrienean murgiltzen dira. Jarraitu beha-
rraren eta jarraitzeko beldurraren kilika bizia sentitzen dute guztiek.
Mamuen istorioek egia itxura hartzen dutenean sortzen diren senti-
pen kontrajarriekin jolas egiten du Azpeitiko idazleak. Irakurle gazteak
asko goza dezakeela uste dugu, duda barik. Baina, iluntasuna, zara-

totsak eta aspaldiko kontakizunak ez dira liburuak gordetzen dituen bakarrak. Adiskidetasuna eta mesfidantza ere badaude. Alora etorri berriaren eta Andoniren arteko harreman ekiboko hori liburuaren gakoetako bat bihurtu du idazleak.

Dorretxe zaharreko ateak bezain dibertigarriak dira elkarrizketak. Tramaren pisua euren gain jartzeak ematen dio istorioari hasieran aipatutako bizitasuna. Gauzak ziztu bizian aldarazten ditu Fernando Morillok. Ilun dagoena argitu egiten da, eta misterio berriak datoz lehengoak ordezkatzera. Mamuen bila ari direla errealitatearekin egingo dute topo. Ustekabez beteriko joko horretan buru-belarri sartzen den irakurle gazteak beldurra pasatuko du, baina baita gozatu ere.»

Eta Fernandok bihotzean eta memorian gordeko duen liburua da *Izar-malkoak*, 2003an Haur eta Gazte Literaturako EUSKADI SARIA eskuratu baitzuen obra honen bidez.

Liburu honetako protagonista Beñat da, 16 urteko mutila, informatika munduan murgilduta dabilen gaztea, *hacker* ospetsua izan nahi duena. Bi neska ibiliko ditu inguruan: Maider, neska ederra, misteriotsua, bizimodu ilunekoa eta Jaione, jatorra, baina ez hain ederra. Zoratzeraino menderatuko du Maiderrek Beñat, sexuaren eta ilunaren erakargarritasuna handia baita. Buruhauste eta zailtasun handiak izango ditu mutilak, bizitza ez baita paradisu bat ezta filmetako mundua bezain koloretsua ere...

Leire Ugaldek nahiko sakon aztertu du *Behinola* 8 zenbakian *Izar-malkoak* liburua eta egoki iruditu zait haren iruzkin batzuk hemen txertatzea:

«Kapitulu labur eta azkarren bidez erritmo biziko narrazioa sortu du idazleak, irakurleari era errazean istorioan murgiltzen lagunduko diolarik. Beñat, 16 urteko gaztea, informatika zale amorratua da, mundu zibernetikoa bere kontrolpean du eta atsegin du orduak eta orduak pasatzea *hacker* bihurtzeko behar dituen pausoak ematen. (...) Kanean, lagunaren artean dagoenean, mutil ezkorra da Beñat, bizitzaren gogortasun eta atsekabeez jabetzen dena. Egun batean, ordea, nola eta zergatik ondo ulertzen ez badu ere bere ametsetako neskarekin ligatzea lortuko du: Maiderrekin, neska ile hori, begi berdeduna eta gorputz onekoa. Bere barnean zerbaitek etengabe abisatzen dio Beñati gertatzen ari zaiona ez dela berarentzat ohizkoena eta kontuz ibiltzeko. Baina Maiderren begiek, haren mugimenduek

eta laztanek erabat txoratzen dute eta nahiago du bere barneko ahotsa alde batera utzi eta unea bizi. Jaione ere tartean dabil, ez hain polita, baina bai neska jatorra. Beñatentzat, ordea, Maider amets bat da, amets arriskutsua eta agian horregatik erakargarriagoa. Sentimendu bortitzak eragiten dizkio eta mina ere halakoa izan daitekeela jakin arren, nahiago du amets horretan murgildu.

Sexu harremanen aurrean lehen aldiz aurkitzen den Beñat dardarti eta urduria ere ezagutuko dugu. Beldurra, ongi gelditu nahia eta mutilentzat sexu harremanetan esperientziarik ez izateak suposatzen dituen sentimendu nahasiak biziko ditugu berarekin batera. Horrez gain, Maider esperientziadun, ausart eta sexu zalea dugu. Berak ematen ditu pausoak eta Beñatek ahal duen bezain duin jarraitzen dio. Ez da, beraz, esperientziarik gabeko mutil batentzat sexuaren munduan murgiltzeko biderik errazena, izan ere, gaizki gelditzearen beldurra areagotuko baitio neska honen segurtasunak. Mainerrek ez ohizko "neskaren papera" betetzean, argi dauka zer nahi duen eta ez du hori adierazteko beldurrik. Baina bera izango da baita ere fidagarria ez den emakumearen papera beteko duena, Jaionerekin kontrastean.

Maitasun sentimendu eta sexu harremanen munduan ohizkoak diren buruhausteak eta korapiloak topatzen ditugu eleberrian. Edozein gazte identifikatuta sentitzeko moduko istorioa dugu hau, eta ziur erakarriko dituela.

Bestalde, bi aipamen txiki egin nahi nituzke erraz irakurtzen den eta ondo josita dagoen istorio honek tratatzen dituen gaien inguruan. Bi gai oinarrizko ditu eleberriak: gazte baten hausnarketa eta sentimendu korapilatuak amodioaren eta sexuaren aurrean (gai nagusia dena) eta bigarren bat, ez agian hain garrantzitsua, baina etengabeko presentzia duena: ordenagailuak, mundu zibernetikoa eta gaztearen kontrola *versus* beste eremuan sentitzen duen deskontrola.»

2003an ere indarrez jarraitzen du Fernandok, beste hiru liburu argitaratu baitzituen urte honetan: *Leonardo da Vinci-ren biografia, Arriskupean!* eta *Eta ni zer!*

Arriskupean! liburuan lehenengo protagonista berak (*Bihotz nahasiak* liburuan agertutakoak) azalduko zaizkigu hemen ere abentura zirragarri bezain arriskutsuan murgilduak. Nerea, Maitane, Isusko eta Iban hackerra dira lau protagonistak eta Peñafiorida institutuko

bedela hildakoan hasten da abentura, intriga, suspentsea. Narrazioak izugarritzko indarra eta abiadura hartuko du eta irakurlea atzetik joango da, mingaina aterata, historiak alde egingo dion beldurrez. Enigma guztiak argitzen dituzte azkenean gazteek, misterioa eta ezustea borborka dituen istorio honetan. Mutantea, CIAkoak, neonaziak, bedelaren sekretua...osagai indartsuak sartu ditu kokteleran Fernandok, edabe literario ezin hobea erdiesteko.

Urte horretan, 2003an, idatzitako beste liburua guztiz desberdina da: *Eta ni zer!* Istorio honetako protagonista Larraitz da, 16 urteko neska, bizia, azkarra, sentibera, jatorra... baina ez da polita eta ez du arrakastarik mutilekin, eta horrek min handia ematen dio. Alferriek esango diote "barnea" dela garrantzitsuena, gero mutil guztiak bere ahizpa Usoaren atzetik badabiltza. Liburu hau intimistagoa da. Neska biren psikologia jorratzen da obra honetan. Itsusiak ez du arrakastarik eta horrek ezinegona sortzen dio eta bere buruaren gutxiespena eta bizitzarekiko etsipen mingarria. Neska politikak, aldiz, arrakasta faltsuak izaten ditu, mutil traketsak, lotsagabeak, interesatuak eta berekoiak hurbiltzen baitzaizkio. Bi ahizpen arteko borroka sentimentala eta ia-ia gorrotoa ageri da obra honetan. Eta itsusiak azkenean idaztean aurkitzen du ihesbidea...

Egia esan niri azken obra hau ez zait hainbeste gustatu. Baina gustura jakingo nuke gazteei gustatu zaien, horiek baitira mezuaren hartzaileak eta horientzat idatzi baita istorioa. Horregatik, Fernando Morillori galdetu diot zuzenean, ondoren datorren galderen atalean.

2004an *Gloria Mundi* eleberria argitaratu zuen egile gazteak. Nire azterketa egiterako garaian ez dut eskuratzerik izan liburu hau eta ezin izango diot iruzkin pertsonalik egin. Baina, beroni buruzko erreseina bat lortu dut eta hemen txertatuko dut, kanpotik jaso dudala aitortu ondoren:

«Munduaren geroa alda dezakeen deskubrimendua potentzia handien isilpean gorde dute nazioarteko fisikari ospetsuenek, II. Mundu Gerraz geroztik. Mende erdi geroago, Donostiako International Physics Center-eko fisikari gazte bat, Mireia Elozegi, ikerketa bat egiten ari da, bakarka baina ez berak uste bezain sekretuan.

Zientzia eta espioitza uztartzen dituen *thriller* indartsu honek beregan biltzen ditu irakurlea harrapatzeko dohain guztiak: jakin-mina pizten duen planteamendua, arriskua, armak, amodioa, ekintza au-

rrera eramateko trebezia, hari guztiak egoki josteko abilezia, erritmo arina...

Orain arte nerabezaroko kezkek eta gazi-gozoek kontagai bihurtzen bikain moldatu den Fernando Morillok egiazko maisutasuna erakusten digu misterioaren generoan ere, gaia ongi ezagutzen duenaren segurtasuna, ofizioa menderatzen duenaren sinesgarritasuna eta hizkuntza biziaren gozotasuna elkartzuz.»

2005ean *Idoiaren agenda / Gariren agenda* idatzi zuen. Alde batetik neskaren egunkaria da eta bestetik, mutilarena. Neskaren egunkaria ulergarria egin zait. Idoia, etxean arazoak dituen neska da, ama historika hutsa da, anaia txiki bat du eta Jon izeneko pakete saltzaile (trapitxero?) batekin elkartzten da, haren neska-lagun bihurtuz. Gari marrazkilaria ere gustatzen zaio... Bestalde, mutilaren egunkaria nahiko ulergaitz egin zait, bereziki 2. pertsonan idatzita dagoelako, Euskaltzaindiak onartutako hitanoan, eta horrek zaildu eta artifizialago bihurtzen du, nire ustez, kontakizunaren haria. Neskaren egunkarian Jon zena, hemen Jagoba da. Misterioa sartu nahi izan du idazleak eta ni pixka bat galduta ibili naiz. Izan liteke nik unerik egokienean ez irakurri izana liburua. Horregatik, ni ez nau bete Fermandoren beste zenbait liburuk adina. Baina, berriro ere gazteen iritzia entzun nahiko nuke, haiek baitira bereziki mezuaren hartzaileak.

2006an nahiko lan izan zuen idazle gazteak Christopher Paolini-*ren Eragon* liburua itzultzen.

Eta 2007an azaldu zen berriro indarrez hiru obra berriekin: *Andoitz eta Lurralde Ezkutuak*, *Iratiko sorgin basatia* eta *Seximenduz*. Lehenengoa, *Andoitz eta Lurralde Ezkutuak* nahiko obra berezia da, 10 urtetik gorakoentzako istorioa baita. Badirudi obra honekin gazte-txoei ere keinu bat egiten diela idazleak, bere liburu gehienak 14 urtetik gorakoentzat baitira. Liburu irudimentsu eta fantastikoa da, oso bizia. *Andoitz eta Enara*, anai-arrebak, amarik gabe bizi dira, egun batean misteriolotsuki desagertu zelako. Ganbaran zilarrezko ispi-lu bat topatuko dute eta, handik sartuz, bidaia zoragarri eta arriskutsu bat egingo dute espazioan zehar. Pertsonaia estrofalararioak agertuko dira: Kpago, Barok, sorgina, ipotx berritsu eta kantaria... Horiek denak umeen lagun bihurtuko dira eta haiei lagunduko diete espaziorik bidaia arriskutsuetan eta ama non dagoen aurkitzen eta hura

askatzen. Liburu atsegina, bizia, hunkigarria eta, aldi berean, zirrara-garria da.

Iratiko sorgin basatia ere gaztetxoek (12 urtetik gorakoek) irakur dezaketen liburua da. Zerbait gertatzen da Iratiko oihanean. Eguraldi zoroa dabil, eta behi baten gorpua azaldu da, erraiak irekita eta txiki-txiki eginda. Are okerragoa izango da laster, emakume zahar bat ere agertuko baita, biluzik, hilda eta odoletan blai. Ikasle talde bat Iratiko oihanera iristen denean, egun eder batzuk igarotzeko asmoa baino ez daukate gazteek. Ez dute inola ere espero leku hartako misterioaren erdi-erdian amaituko dutenik. Piztia anker bat dabil oihanean eta inguruetan. Sorgin Basatiaren laguntza beharko dute hari aurre egiteko, eta otso beltzak eta antzinako aker-adarrak aurkituko dituzte bidean. Bi basurde gorri, izugarri, lehertu eta desagertuko dira betiko, sorginaren sorginkeriez eta ikasleen laguntzaz. Intriga, beldurra, abentura, misterioa... hasieratik bukaeraraino mantenduko ditu idazleak, irakurleak ikara batean iraungo duelarik istorioa amaitu arte. Liburu bikaina.

Seximenduz, orain arteko liburuetatik oso desberdina da. Plan-teamendua ere berria da. Zenbaitek eleberri deituko dion arren, gehiago du eskuliburutik, aholku liburutik, autolaguntza liburutik eleberritik baino. Liburu arina eta erraza da irakurtzeko eta sakona hausnarketarako, eta mutilen hainbat konpleju gainditzeko eta neskekiko harremanetan txukunago jokatzeko eta alferrikako beldurrak eta hanka-sartzeak gainditzen laguntzeko.

Bi lagun, biak mutilak. Batek baditu hainbat neska ezagun, lagun edo dena delako... Bestea, berriz, sekula ez da ausartu neska bati hitz erdirik esaten, mozkorturik ez bazen, eta horrela, jakina, ezin ganorazko ezer lortu. Esperientziagabeak, mesedez eta faborez, eskatuko dio lagunari erakuts diezaiola nola jokatu, nola moldatu neskekin, eta esperientziadunak onartu egingo du besteari laguntzea.

Ligatzearen inguruko esku-liburu dibertigarri bat osatu du Fernando Morillok.

Izenburuak iradokitzen duenaren bestaldera, sexu kontu gehiegirik ez da ageri, eta ageri denean modu oso orekatuan eta testu-inguruak hala eskatuta ageri da. Oso liburu polita da eta zentzu onean "pedagogikoa" mutilentzat, hainbat tabu, aurreiritzi, beldur, mesfi-

dantza eta zalantza kentzeko eta gainditzeko balio izango baitio bati baino gehiagori.

Liburu honek kritika gogor samarren bat ere jaso zuen, baina nire ustez kritikoak hanka sartu zuen kasu honetan behintzat. Geroxeago datozen galderetan kritika hau sakonago aztertuko dugu, baina nik galdera planteatzerakoan eta espero dut Fernando berak ere erantzunean gauzak argiago ikusten lagunduko digula.

2008an lau liburu argitaratzen ditu gure idazleak: *Suminaren estrategia*; *Leonardoren hegoak*; *Egun beltzetan, jolas beltzak*; *Zure arimaren truke*. Lehenengoa ez dut eskuetan eduki, beraz, beste hirurak aztertuko ditut.

Leonardoren hegoak liburu bikaina da eta istorio jeniala kontatzen zaigu bertan. Benetan hunkitu nau eta hasieratik bukaeraraino eduki nau airean, hurrena zer gertatuko, istorioaren haria noraino helduko. Haritzek garbi dauka gazte izatea lanbide krudela dela. Zergatik da dena hain nahasia? Zergatik ezkutatu nahi diote gurasoek ez dutela elkar maite? Zorionez, Florentzia geratzen zaio. Han, osaba Karlos bizi da, apur bat jenioa, apur bat eroa eta oso gizon misteriot-sua. Eta Amalur ere bai bere umetako laguna, bederatzi urterekin lehenengo musua eman zion neska inozente eta ederra. Florentziako inguruetan, abentura guztietatik handiena biziko du Haritzek: Leonardo da Vinciren altxor sekretu bat topatzea, bahiketak, arkeologoak, maitasuna, borrokak, ezuste ikaragarri bat... eta, ai, baita heriotza ere. Oier eta Amalur lagunaren laguntzaz, Leonardoren hegoak ezagutuko ditu: bizitzaren irakaspenik ederrena. Eta latzena.

Misterioa, intriga, ezustea, suspensea... barra-barra ageri da. Amodioa ere bai, Amalur, baina amodio garbia da, poliki-poliki gorputzen joango dena.

Egun beltzetan, jolas beltzak da urte honetako beste liburu baten izenburua. Liburu bortitza, indartsua da, ondo idatzia, baina egile beraren beste liburuetatik zerbait desberdina. Gerra zibilaren ondorengo urteetan kokatuta dago narrazioa eta garai hartako bizimodu beltza islatu du idazleak, indar handiko pertsonaiak txertatuz: musikari ibiltari bat, Ruiz jauna, aparailu bati bueltak emanez musika jo eta kantatu egiten duena; anarkista bat, Beltza izenekoa, liburuko protagonistak baino zaharragoa; Marta, neska ausart eta aztoratzailea; Dani, poeta; Martin, umezurtz bihurria; bi apaiz, izaera kontrajarria

dutenak: Juanan, zaharra, eskuzabala, jatorra eta On Kristobal, harroputza eta gaiztoa; Ana, 50 urteko emakume bakartia; fusilamendubat; eta protagonistak, gazte esperientziarik gabeak eta haien bila-kaera inozente eta, aldi berean, maleziatsua bizitzako bihurgune arriskutsuetan... Baina, ez da *thriller* estiloko liburua, beste erritmo bat du, beste tempo bat, hausnarketarako tarteak eta aukerak eskaintzen ditu... Oso liburu indartsua da eta pentsarazteko bideak ere eskaintzen dituela iruditu zait.

Eta 2008ko liburuen artean dago baita ere honako hau: *Zure arimaren truke*. Zientzia fikziozko liburua dela esan daiteke. Liburu gogorra, zientziako aipamen ugariz eta galdera filosofikoz betea. Zure maiteari minbizia agertuko balitzaio eta urtebeteko bizia duela jakingo bazenu, zer egingo zenuke? Galdera eta egoera ziztagarria. Liburuko protagonistak, ikertzaile trebea denak, bide zoro bati ekingo dio, bera ere eromenaren mugetara eramango duena: bide berriak ikertuko ditu bere emaztea salbatzeko, urtebeteko epea bakarrik duela jakinik. Hor ageri dira zientziari buruzko aipamen ugari, Greziako filosofoen gogoetak, Biblia, eta beste mila bide ikertzaileak eta bere taldeak saiaturiko dituztenak... Indar handiko liburua da, sakona, pertsonaren fibra barrenkoiak ukitzen dituen eta galdera filosofiko eta erlijioso ugari planteatzen dituen. Gazteentzako bezain interesgarria iruditzen zait helduentzako ere.

Eta liburu honi buruzko iruzkin umoretsu bat topatu dudanez, txertatu egingo dut hemen, ikerketa honek hileta baten itxura serioa har ez dezan. Hona hemen, M. Egimendik *Aizu!* (2009-05) aldizkarian egindakoa:

«Zientzia fikzioa. Horrelakoak ipuinetan bakarrik gertatzen dira. Hala da, egia biribila, baina ez al ditugu ipuinak atseginez entzun eta irakurtzen? Fernando Morilloren azken nobelako Bernat protagonista helburu itxuraz lortezin baten atzetik dabilen gizonezko gazte bat da. Minbizi larri eta hilgarri batetik salbatu nahi du emaztea, baina denbora gutxi du horretarako. Burutik erabat jota dagoela esan daiteke, "zientzialari jakingura ero" horietako bat ematen du, eta pausoz pauso egiten dituen lorpenek istorioa sinestezin bihurtzen dute. Hala ere, onar dezagun nobela hau asmakizun hutsa dela eta segi irakurtzen, Morilloren estilo arin eta elkarrizketez beteak oso atsegina egiten baitu irakurketa euskaraz irakurtzen oso trebea edo ohitua ez denarentzat ere. Gainera, protagonistak bere helburua lortuko duen ala ez jakin-

teko gogoak ere erraz eramaten du aurrera irakurlea, amaierako protagonista bera izan daitekeela susmatu gabe. Badu horretan antzekotasunik Jon Martinen *Ero* ipuin bildumaren azken kontakizunarekin, baina hori irakurleak berak aurki dezala.

Bestalde, ba ote du protagonistak idazlearen zerbait? Bernat ingeniari informatikoa eta fisikaria da, baina jakintzaren beste hainbat arlo ere ezagutzen ditu, Greziako idazle eta filosofo klasikoak barne. Morillo, berriz, idazle izateaz gain, fisikan eta filosofian lizentziatua da. Ez al du liburuko protagonista bezain ero amaituko, behintzat!»

2010ean bide berriak urratzera datorren liburua argitaratu zuen Azpeitiako idazleak: *Bilbo samurai*. J. Pérez-Foncea-ren *Iván de Aldénuri* sagaren antz pixka bat badu obra honek. Superheroiak, gizandiak, indartsuak, borrokalari trebeak ageri dira eta, batez ere, egoera estremoak: hotz handia, eguraldi lainotsu ilunak, landare eta zuhaitz beltzak... munduak sufritu duen hondamendi ikaragarriaren ondorio. Bizirautea oso zaila da baldintza hauetan eta hilketak, lapurretak eta besteak mendean edo esklabo hartzea eguneroko gauza bihurtu da. Osagarri hauekin guztiekin nobela sendo eta bortitz bat ehundu du idazleak. Ematen du liburu honek bigarren atal bat eta, agian, hirugarren bat ere izan dezakeela, hari batzuk guztiz lotu gabe geratu baitira: *Bilbo samurai* nonbaiten desagertu da, Xuriren sekretua oraindik ez da argitu, gaiztoen gudarosteak mendekua hartu nahiko du, Emakumeen etxeko bizimoduak zein bilakaera hartuko du... Oraindik hari ugari gelditzen dira, hortik tiraka hasita beste liburu bikain bat ehuntzeko.

Bilbo samurai liburuari buruzko iruzkin interesgarri bat paratu zuen Izaskun Etxeberriak *Guaixe* aldizkarian (2010-07) eta hona ekartzea interesgarri iruditu zait.

«Izenburuak lehendabizikotik nahastu dezake baina esan dezagun ez garela Bilbo hiriaz ari, ezta katanaz borrokatzen duen gerlari japoniar batez ere. Bilbo fantasiako abentura honetako protagonista dugu, sega armatzat duen borrokalaria. Idazleak ez digu haren itxuraren deskribapenik egiten: denon modukoa izan baitaiteke. Ezaguturazten digu, ordea, haren izaera: etengabe entrenatzen ditu gorputza eta burua. Edozertarako prest egon nahi du. Heriotza zirrikitu guztietatik eta makina bat modutan hurbiltzen da Hondamendiaren ondorengo munduan. Bilbok ez dio erraz jarri nahiko.

Bilbok lagun bat du alboan: Xuri izeneko gaztea, lagun baten semea dena. Gizaki itxura du, baina sekretu bat gordetzen du. Hondamendiaren ondoren mutazio ugari izan ziren, eta Xuri gizakia baino zerbait gehiago (edo gutxiago) da. Desberdina da. Desberdintasun horrekin bitzen ikasi beharko du, eta ahal duen neurrian, baita aprobetxatu ere.

Dena amildu zenean, Hondamendian, ez zen aienetarako astirik izan. Zibilizazioa porrokaturik geratu zen, hondarrezko gaztelu bat itsaso basati baten olatuen aurrean bezala. Bat-batean eta bortizkeria handiz gertatu zen dena. Orduan, bere lubaki primarioenean babestu zen bitiza: bestea hil ala norbera.

Bi hamarkada joanak dira Hondamendia gertatu zenetik. Eta amildegitik haratago zegoen mundua errealitate bihurtu da. Bertan, arnasaldi bakoitza labankada da eta izkina bakoitza ustekabe, baita alderantziz ere. Bilbo Samuraireren historia da hau. Bizkarrean daraman sega eta Xuri gaztea bidelagun, herriz herri eta borrokaz borroka dabil Bilbo, Hondamendiaren aurretik Euskal Herria deituriko lekuan.

—Zibilizazioa desagertuz gero, zer geratuko litzaziguke? —dio Fernando Morillok—. Ezezagunaren aurrean egin beharreko hautua. Burua makurtu edo jaiki.

Duintasuna. Umorea. Beldurra. Adiskidetasuna. Mamuak. Porrotak. Zalantza. Grina. Bizitzaren intentsitatea eta heriotzaren ezinbestea. Gai asko, gai interesgarri eta esanguratsuak. Hor daukazu bada, irakurle gaztea, bero handiko egunak freskatzen ahal dizkizun abentura interesgarria, irakurterraza, erritmo bizikoa.»

Fernandoren obra irakurritakoan geratzen zaizun sentsazioa da idazle gazte honek narratibako hariak ederki menderatzen dituela, eta bereziki *thriller* estiloko obrak idazteko izugarrizko erraztasuna eta gaitasuna duela. Bai gaiak bilatzeko garaian, bai barneko lotura, intriga eta misterioa txertatzeko garaian, bai pertsonaiak aukeratzeko orduan. Gazteen mundua, kezkek, beldurrak, ilusioak, grinak maisuki erabiltzen ditu bere narrazioetan eta esan liteke gazteen psikologiako masterren bat egin duela, bereziki sentimendu munduari, neska-mutilen arteko harremanen esparruari eta gazteen sexualitatea esnatzeari dagokion alorretan.

Horrez gain, bere estiloak sarritan Azorin-en oroitzapenak dakartziko irakurleari, hain baita zehatza, esaldi laburrez osatua, soberakinik

gabekoa eta aldi berean indartsua eta esanguratsua. Idazkera irakurterraza du, baina ez sinplea edo txepela, landua eta kalitate handikoa baizik. Eta bere elkarrizketak mamitsuak dira, gatz eta piperdunak, umoretsuak eta askotan hari narratiboaren zama elkarrizketa horiek eramaten dute.

Bestalde, Gazteen Literaturara berrikuntza handi bat ekarri du: hackerren mundua, mundu zibernetikoaren presentzia izugarria, Internet-en erabilera, jakinik gaurko gazte gehienek etengabe Tuenti-n edo Facebook-en edo antzeko sare sozialetan ibiltzen direla. Eta ordenagailuen mundu hau gauzarik naturalena balitz bezala txertatu du bere istorioetan, narrazioari izugarrizko indarra, misterioa eta naturaltasuna eskainiz. Eta honekin batera, esan daiteke zientzia-gaien eta gai filosofikoen presentzia izugarria ageri dela bere obretan orain arte ez bezala. Zientzia fikzioa, mitologia, filosofia... sarritan ageri dira bere istorioetan.

Bere istorioen beste ezaugarrietako bat da kontakizunak hartzen duen abiadura, gertakizun batetik ezusteko beste batera eramanez eta hemen txiribuelta harrigarri bat eginez bide berrietara sartzeko duen trebezia eta ausardia.

Eta gai intimistak jorratzen ere asmatu du Fernando Morillok. Bereziki gazteen barneko kezkek, beldurrak, asmatu ezinak, frustrazioak eta ilusioak, pozak eta tristurak ederki islatuta geratu dira hainbat obratan.

Eta azken urte hauetan, indar handiko obra lodi eta sendoak eskaini dizkigu idazle azpeitiarrak, heldutasun oparo baterako bidea erakutsiz bezala. *Leonardoren hegoak*, *Zure arimaren truke*, *Bilbo Samurai*...obra mardulak eta bikainak dira, ongi eraikiak eta ongi idatziak eta estilo oso desberdinetakoak.

Beraz, dagoeneko idazle oparo, emankor eta arrakastatsua dena oraindik ere ikasten ari da eta bide berriak jorratzen Euskal Gazte Literaturari obra bikain eta erakargarriak eskaintzeko asmoz. Bejondeizula, Fernando!

Eta orain, gure idazle gaztearen obra hobeto ulertzearen, galdera sorta bat prestatu dugu, haren asmo berriak, egindakoaren zergatiak eta irakurleekin eduki duen esperientzien berri eman diezagun.

Elkarrizketa

Elkarrizketatzailea: Iñaki Zubeldia (I.Z.)

Elkarrizketatua: Fernando Morillo (F.M.)

I.Z.: Helduentzako ipuin batekin (*Gudaoste ametsak*, 1999) irabazi zenuen Donostia Hiria Saria, 25 urterekin. Helduentzako idazten jarraitzeko asmoa al zenuen hasieran? Nondik nora ekin zenion gazteentzako idazteari?

F.M.: Emozioak gidatzen nau, buruak baino askoz gehiago. Idazten hasi nintzen egunetik ere, horixe bilatzen nuen: neure barruko zirrara, ilusioa edo zalantza azalerratea. Helduentzat, gazteentzat... Hori guztia gero etortzen da, eta normalean kanpotik.

Bestela esanda, istorioek harrapatu ninduten ni, alderantzizkoa baino gehiago. *Gudaoste ametsak* ipuina idaztean, ez neukan inolako asmo arrazionalik buruan. Barruan neuzkan osagaiak hartu, eta istorio polit bat egin nahi nuen.

Egia da urteen joanean gazte literatura idatzi dudala batik bat. Eroso sentitzen naiz hor, eta oraingoz ere, kontatu nahi ditudan istorioetako asko gazte-girokoak dira. Zergatik? Adin horretan berehalakoak dira konfliktuak, fantasia, ilusioak eta odola bor-bor. Gasoliorik onena dira, naizen idazlearen motore-rako.

Dena dela, ezingo nuke gehiago zehaztu batik bat gazteentzat idazteko arrazoia. Funtsezkoena, oso gogoko dudala izango litzateke. Asko esatea ez bada ere.

I.Z.: Erraza izan al zen gazteentzat idaztea?

F.M.: Erraza baino gehiago, barruan nituen doinuak izan ziren. Gaxtea nintzenez, ehunka liburu bizi nituen (irakurri baino gehiago), abenturaz abentura, irakaspenez irakaspenean, eta horrelako abenturatan guztiz zoriontsua nintzela gogoratzen dut.

Idaztean, sentipen eta gose haiek berreskuratzen ditut. Ulertzekoa da orduko markoak eta erritmoak erabiltzea, neure esperientzia pertsonaletik.

Erraza? Esaerak dioten moduan, gustuko mendian aldaparik ez. Izugarri gogoko dut istorioak... nola esan? Asmatzea? Ez, ez litzateke zuzenena izango. Sekretu bat: ez ditut istorioak as-

matzen, barruan daude! Bazkaltzen ari naizenean, mendian pasieran edo liburuak irakurtzen ere, hamaika istorio hasten zaizkit dantzan barruan. Horietako askok gazteak dituzte protagonista. Pertsonaia horiek eskua luzatzen didaten bakoitzean, nik hegoak jantzi eta haiekin egiten dut salto.

I.Z.: Lehen bi liburuak (*Bila nazatela*, 1999, eta *Sexu egunsentiak*, 2000) oso ausartak dira neska nerabe baten eta mutil nerabe batzuen psikologian sartzen zarelako: euren kezkak, sentimen-
duak, beldurak, elkarrengana hurbiltzeko zailtasunak, sexua, lehen harremanak... Sentiberatasunez eta umorez idatzita daude, elkarrizketa bizi-biziek. Zer nolako oroimena duzu zure lehen bi liburu horiez? Gazteek nola hartu zituzten eta zer esan zizuten?

F.M.: Sekulakoa izan zen. Nik idatzitako liburuak eskuetan! Niretzat proba ederra izan ziren biak. Askotan, oso bestelakoa izaten da buruan duzun istorioa, eta gero papereratzten zaizuna. Ez dute zer ikusirik. Horregatik, ez nekien ondo moldatuko ote nintzen gazteen munduko kontuak historiatzen.

Arriskatu... eta nahiko gustura geratu nintzen. Antzera irakurle dexente ere. Orokorrean, oso-oso harreman ona izan dut irakurleekin, hasiera hartatik abiatuta. Noizbehinka, kritikak egiten zizkidaten, baina oso modu zintzoan. Pasarte hau benetan indartsua da, edo dibertigarria, edo bizia... eta beste hori berriz, astuna, ulergaitza edo sinestezina. Oso zuzenean esaten zidaten zer gustatzen zitzaien, eta zer ez. Kritika guztiz erabilgarriak izan ziren haiek, eta arreta osoz entzuten irakatsi zidaten.

Lehen bi liburuak irakaspen erraldoia izan nituen, eta martxan jartzen joateko abiapuntu interesgarria.

I.Z.: Hurrengo bi liburuetan (*Bihotz nahasiak*, 2001, eta *Izar-mal-koak*, 2002) berrikuntza handi bat ekarri zenuen Gazteen Literaturara: Internet, ordenagailuetako fenomeno den Iban hackerra, mundu zibernetikoaren ezagutza eta erabilera, eta are gehiago, mundu hori menderatzea... Mundu kitzikagarria da gazteentzat. Gero, beste obra batzuetan ere erabiliko duzu baliabide hau (*Arriskupean!*, 2003; *Leonardoren hegoak*, 2008; ...). Erraza egin al zaizu mundu hau literaturan txer-

tatzea? Aholkulari berezirik behar izan al duzu mundu honetako ezagutzak lortzeko eta zalantzak argitzeko?

F.M.: Txiki-txikitatik izan dut letra txarra. Penagarria. Gainera, idazteko modu erabat kaotikoa dut. Hasi, desbideratu, itzuli hasierara, salto amaierara, gero erdira... istorioarekin borrokan eta jolas etengabean. Bizigarria da, baina paperean idazten nuen zoratutako egiten nintzen. Oharrak galdu, nire letra ez ulertu...

Orduan, ordenagailuaren iraultza iritsi zen. Berandu hartu nuen (hogei urteak ondo pasata), baina indar handiz. Tresna bikaina zen, nire lan ererako.

Are hobea: Internet! Amerika kontinentea aspaldi aurkitu zuten, baina Sarean ezin konta ahala uharte birtual eta itsaso ezkutu zeuden artean. Ur zibernetiko haietan, ia edozer gerta zitekeen. Horregatik egiten zitzaidan hain erakargarria, eta horregatik dira nire pertsonaia batzuk informatika eta teknologia zaleak.

I.Z.: *Bihotz nahasiak* eta *Arriskupean!* liburuak, neurri batean, antzekoak dira, nahiz eta istorio oso desberdinak kontatzen dituen bakoitzak: protagonista berak, narrazio bizi eta indartsuak, abiadura izugarria kontakizunean, misterioa eta intriga bukaeraraino... Ikasle gazteek gogoko al dituzte horrelako istorioak? Zeinek gehiago, neskek ala mutilek?

F.M.: Sekulako harrera ona izan dute, batak zein besteak, eta bizi-bizirik jarraitzen dute, oraindik ere. Lagun talde nerabe baten gorabeherak eta abenturak kontatzen ditut, garai bateko Blyton-en "Bostak" haien modura, baina noski gaurkoturiko gazte-kezkek hartuta. Ordenagailuak, tratu txarrak, umorea barra-barra, sentimendua eta bihotza, norberaren gorputz eta buruarekin kezkek...

Nortzuek dituzten gogokoagoak, neskek edo mutilek... Jakina, denetarik dago, baina egia da joerak daudela: neskek gehiago begiratzen diotela pertsonaien arteko harreman sentimentalei, eta mutilek ekintzari berari. Bi osagaietatik puska bat dagoeenez bi liburuetan... gehienei gustatzen zaiela esan behar dut.

I.Z.: Aurreko liburuen garai beretsuan, 2002an, idatzi zenuen *Dorretxe zaharreko misterioa*. Liburu hau zer da gazteagoei

egindako keinu bat? Aurreko liburuak 14 urtetik gorakoentzat gomendatzen dira orokorrean eta hau 12 urtetik gorakoentzat. Geroago idatziko duzun *Andoitz eta Lurralde Ezkutuak* liburuak bezala gazteagoengana iristeko keinada bat al da? Nola hartu zaituzte gaztetxo horiek liburu hauekin joandakoan?

F.M.: Istorio pilo bat daukat zirriborratuta. Asko, asko. Horietariko gutxi ez, gaxte-gaxteentzako istorioak dira. Nerabeen munduak hezurmamitzen hasi nintzen, baina ez hainbeste gazte-gaztetxoena. Banuen kezka berezia: asmatuko al nuen irakurle gazteago horiekin konektatzen?

Ze, askotan, gazte literaturari etiketa orokorra jartzen zaio, baina ez du deus ikustekorik 10 urtekoentzat idazteak, edo 16 urtekoentzat. Oso bestelako unibertsoak dira. *Dorretxe zaharreko misterioan*, aurrekoetan bezala, abentura eta erritmo bizia dago, baina baita kezka "gazteagoak", nolabait esateko. Adiskidetasuna, sentimendu lañoa, misterioaren aurreko jarraera biziagoa (ai, urteen jiran askotan zimeltzen joaten dena!)...

Orain, zalantzarik gabe esan dezaket: ez nuen hain gaizki egin bi liburu haiekin. Irakurle txikiek botatako loreak lorategi erraldoi bat sortzeko modukoak izan dira azken urteotan. Kristorenak. Gezurrik esaten ez dakien gaxtetxo bat etortzen zaizunean zera esaten: "zure istorioak nire bizitza aldatu du", "inoiz irakurri dudan libururik ederrena da", edo, areago, "zu bezalakoia izan nahi dut"... Zer esan? Zer egin? Istorio are hobek egiten saiatu bai, behintzat!

I.Z.: Gaztetxoentzat egindako aipatu bi liburu horiek fantasia, abentura eta intriga dute erruz. Nondik ateratzen dituzu osagai horiek?

F.M.: Auskalo! Alegia, jakin badakit: barru-barrutik. Baina zer dela-eta daude hor? Nondik etorri dira? Zergatik daukat gorputz osoa, behatz txikitik hasi eta azken ile-punta luzeeneraino, istorioz gainezka? Hori da ez dakidana. Beharbada, beste bizitza batean ipuin izan nintzen, edo amets, eta orduko lagun guztiak datozkit orain jolas egitera, istorio gehiago sortzera. Litekeena da. Ez dut hori baino arrazoi hoberik. Izugarri maite ditut fantasia, abentura, intriga... eta horiekin guztiekin dantzan irabazi dezaket eguneroko ogia. Ezin kexatu!

- I.Z.: Zure liburu gehienak 14 urtetik gorakoentzat dira. Bakarren bat edo beste 12 urtetik gorakoentzat. *Andoitz eta Lurralde Ezkutuak*, 2007, 10 urtetik gorakoentzat gomendatuta dago. Adin horretatik beherakoentzat oraindik ez duzu ezer argitaratu. Bazu noizbait txikiagoentzat idazteko asmorik?
- F.M.: Zalantzarik gabe. Lehentxeago esan bezala, denetariko zirriborroak ditut, batzuk ooooo txikiak. Ideia guztiak begirutzen joango naiz apurka, eta istorioak txukuntzen eta munduratzten, denbora izan ahala. Edo neure burua klonatzea lortzen dudanean!
- I.Z.: *Izar-malkoak* liburuarekin Haur eta Gazte Literaturako Euskadi saria irabazi zenuen, 2003an, 30 urte bete baino lehen. Nola hartzen du hori adin horretako idazle gazte batek? Sari horrek zer eragin izan du Fernando Morillo idazlearengan?
- F.M.: Aldaketa ia bakarra, gordin esanda, ekonomikoa izan zen. Irabazi nituen lehen-lehen saritxoek bultzada animikoa eman zidaten: egin nezakeen, idazteko kapaza nintzen! Haiek bai lagundu zidaten letren munduan sartzen. Adore eman zidaten lehen irakurleak ere oso garrantzitsuak izan ziren nire hasierako traiektoria zalantzatian. Horiei guztiei esker oldartu nintzen ur handi haietan sartzen.
- Edozein modutan, Euskadi Saria ez zen inola ere zerbait "txikia" izan. Sekulako ezustea izateaz gain, eta ez niretzat bakarrik, bestelako ondorio bat neure lana ezagutaraztea izan zen. Irakurle askok ez zuten nire libururik ezagutzen, eta sariaren oihartzunari esker hurbildu egin ziren, eta bidaide bihurtu.
- I.Z.: *Iratiko sorgin basatia*, 2007, eta *Leonardoren hegoak*, 2008, beste bi liburu bikain, istorioak interesgarri bihurtzeko osagai guztiak dituztenak: ekintza, intriga, misterioa, suspentsea, ezustea... Bietan toponimiak garrantzi handia du: batean, Iratiko basoa eta inguruko mendi, herrixka eta bentak ageri dira eta, bestean, Florentzia eta hango Ponte Vecchio, Duomo, Galleria degli Uffizi eta hainbat toki... Bietara joan behar izan al duzu dokumentatzera?
- F.M.: *Iratiko sorgin basatia* eta *Leonardoren hegoak* gozokiz beteriko liburuak dira niretzat. Abenturazko liburuak nituen kuttunen nerabezaroan, eta funtsean hori dira... eta zertxobait gehiago.

Irakurlea toki miwesgarri haietan sentitzea nahi nuen: Iratiko oihanean eta artisten Florentzian. Bi tokiek dute magia izugarria, bizirik sentitzeko indar berezia.

Dokumentazioa aurretikoa izan zen. Hots, bieran izan nintzen...baina haiei buruzko ezer idatziko nuela jakin aurretik. Edonora noan bakoitzean, lekuan lekuko xuxurlak entzuten ahalegintzen naiz, airean dauden isil-gordeak eta istorioak kontatzen dituzten iratxo jostariak. Iratin eta Florentzian gustura entzun nituen, eta ondoren transkribatu baino ez nuen egin behar izan.

Behin baino gehiagotan esan dut: irakurleek nik horiek idaztean goxatu nuen erdiaren erdia goxatzen badute, ez zaie damutuko!

I.Z.: Tartean bi liburu niri hainbeste gustatu ez zaizkidanak: *Eta ni... zer?*, 2003, eta *Idoiaren agenda / Gariren agenda*, 2005. Lehenengoan ahalegin handia egin da nesken psikologian sartzeko: neska bat itsusia, arrakastarik ez duena mutilekin, jatorria, bizia eta sentibera izan arren; bestea, ahizpa, neska polita, arrakasta mutilekin, baina traketsak, lotsagabeak, ausartak... etortzen zaizkio. Bigarren liburuan, neska baten egunkaria eta mutil batena datoz. Neskarena 3. pertsonan kontatua dago eta ulergarria da. Mutilarena, aitzitik, 2. pertsonan idatzia dago, Euskaltzaindiaren hitano neketsu horretan. Bigarren hau ulergaitza egin zait. Hala ere, gazteen iritzia interesatzen zait gehien. Zer moduz hartu dituzte gazteek bi liburu hauek? Nik aipatutako sentsaziorik izan al dute gazteek ala ondo ulertzeaz gain, gustatu ere egin zaizkie?

F.M.: *Eta ni... zer?* liburua ez zen erraza izan niretzat. Asmatu nuen... erdizka. Neska baten buruan sartu behar nuen (saiatu nintzen lehenago, *Bila nazatela* lehen liburuan, eta beste batzuetan ere), baina konfliktua besteetan baino markatuagoa nahi nuen. Neska sentibera eta ez erakargarria bihurtu behar nuen, eta nahiko modu gordinez azaldu. Lortuko ote mataza hura egoki adieraztea? Irakasle batzuek esan zidatenez, ibilbide kuriozua izan zuen liburuak: argitaratu eta hurrengo bizpahiru urteetan, oso gustura irakurtzen zuten irakurle gazteek. Geroago, ordea, beste liburu batzuek hartu zuten haren lekua, eta jada ez omen zitzairen lehen bezainbeste gustatzen. Horregatik

nioen lehen erdizka lortu nuela. Beharbada kontakizun desberdina izan zen, eta horregatik hartu zuten gustura hasieran, baina bestalde ez nuen guztiz asmatu, eta horregatik galdu zuten indar apur bat urteekin. Tarteka, hala ere, jasotzen ditut lore politak liburu hori dela eta.

Idoiaren agenda / Gariren agenda liburuari dagokionez, esperimentu baten ondorioa izan zen. Iñaki Mendizabalek eta Ikastollen Elkarteak zerbait desberdina ateratzeko proposamena egin zidaten. Bi istorio egitea bururatu zitzaidan, bi eguneroko, baina fisikoki kontrajarriak. Ahalegin interesgarria iruditu zitzaidan: lortuko nuen ondo azaltzea? Ondo ulertzea? Etengabeko saiakera dut hori: nola konta dezaket zerbait bestela? Nola hobetu, nola bizitu, nola erakargarriagotu? Narratzailea aldatzen sailatu naiz, egitura nahasten (batzuetan istorioa bikoizten, batzuetan kronologia bihurkatzen, ahotsak aldatzen...).

Argitalpen bitxia izan zen, egile eskubiderik gabea eta dagoneko hila, eta horrexegatik azken urteotan ez dut haren berririk izan. Hasieran, hala ere, ikasleek originaltasuna eskertu zidaten. Istorio bat irakurtzeko, liburuari buelta eman behar. Gehienetan, gustatu zitzaie. Nolako munduan gauden kontuan hartuta gainera, esango nuke gazteek gero eta gehiago eskertzen dituztela istorio ez linealak. Ez linealtasunaren hari horri tiraka nabil berriro... Ikusiko dugu hurrengoren batean hobeto asmatzen dudan.

- I.Z.: Beste liburu bat polemika sortu zuena, baina niri asko gustatu zaidana: *Sexi-menduz*, 2007. Laura Sagastumek honelako kritika egin dio besteak beste liburu honi: «*Harrigarria bada ere, liburuak Juan Antonio Mogelen Peru Abarka ekarri dit gogora. Elkarrizketa da nagusi, eta hartan nekazal munduaren bertuteak nabarmendu nahi ziren bezala, hemen amodioan bizirik irauteko eta irteteko aholku segida bat ematen zaigu, hainbestera non autolaguntza liburu horietakoa baitirudi. Peru Abarka-n ez dago ekintzarik, eta hemen ere ez, baina elkarrizketa hutsa da, protagonistetan apenas garapenik duena, gatzbakoa, egiturak behartutakoa baina irakurleon intriga pizten ez duena. Eta elkarrizketarekin batera, hainbat aholku eta kasu praktiko fixxetan emanak, ligatzen duenak ligatzen ez duenari eskainiak, hainbat lezio edo, egilearen esanetan, sentimenduen*

kartografia. Eta asko esatea da hori.» Euskal kritikoen artean badago joera bat liburu guztiak goi mailako literatura izateko jaioko direla uste duena eta parametro horretatik aztertzen eta kritikatzeko dituen obra guztiak. Eta ez jauna! Liburu hau neska kontuan mutilei laguntzeko pentsatutako liburu interesgarri eta bikain bat besterik ez da. Pertsonaiak nahiko ongi definituta daude karikatura baten bitartez: ligatzen dakiena, artista hutsa, teoria eta guzti dakiena, bere behapen edo obserbazio pertsonalaren bitartez; eta bestea, ligatzen ez dakiena, arte horri beldurra diona eta kristoren kaskarreko piloa hartzeko boletoko guztiak dituen. Nik uste dut mutil gehienok eduki dugula antzeko sententzia eta hori desmitifikatzea eta ongi bideratzea ezinbesteko pauso bat dela mutil nerabearen orekarako eta zorionerako. Ongi etorriak bitez autolaguntzarako horrelako liburuak euskaraz. Irakurketa plazererako, formaziorako, norberaren hazkunde pertsonal eta psikologikorako, gauza berriak ikasteko... gauza askotarako egiten da. Ongi etorria izango litzateke mutilen ikuspegitik egin den bezalaxe, nesken ikuspegitik egingo balitz antzeko liburu bat: neskek zer sentitzen dute eta nola jokatzeko dute nerabeari eta geroxeago mutilak joaten zaizkienean, zergatik jokatzeko horrela... Mutilek eta neskek ere lasaiago hartuko lukete euren arteko hurbiltze afektiboa eta euren arteko harreman normalizatua (mozkorrik gabe, psikotropikorik gabe...) Zer iritzi duzu honetaz guztiaz eta zer iritzi dute gazteek liburu konkretu honetaz.

F.M.: Uste dut gazteek gehien eskertu didaten liburua izan dela. Ez zaie nire liburuak onena iruditu, intriganteena, landuena edo sakonena. Ez da. Baina askok asko goxatu zuten, umorea sartzen zelako, askotan nahasia zaien eremu labankor batean. Sexuak zalantzak eta beldurrak sortzen ditu, are gehiago gaztaroi, eta barrez hartu ahal izatea, eta ulertzea gehien-tsuonok antzeko arazoak izaten ditugula... irakurle dexenteren hitzetan, laguntza handia gertatu zitzaion.

Niretzat ere oso liburu dibertigarria izan zen. Garbi neukan ez nuela nahi Nobel Saria irabaziko zuen istorio bat (ez ulertu gaizki: ematen badidate, gustura hartuko dut, kar-kar). Zenbait pasarte umoretsu edo nahasgarriren bilduma zen, oso modu arinean eta aringarrian kontatuta (hitzaurrean bertan iturriko

ura bezain garden azaltzen den bezala). Besterik gabe. Bilatzen nuen irribarretxoa lortu nuen, eta hala adierazi didate hainbat irakurlek.

Kritikariei dagokienez... aspaldi utzi nien haien kasu egiteari (kritika serio eta "ofizialez" ari naiz, irakurleenak sarritan entzuten eta estimatzen ditut eta). Idazle frustratuaren eta teorialari itsuaren topikoari heldu nahi diotela ematen du maiz, eta errealtate paralelo txatxipiruli (baina barre-faltsu) batean bizi direla. Egia da hasi nintzenean inuxenteagoa nintzela, eta adi entzuten niela kritikari guztiei, zerbait aprobeztatuko nuelakoan. Horixe: inuxentea ni! "Jakintsu" batek baino gehiagok ez daki-eta euskaraz idazten ere...

Hala ere, esan behar da onenean ere ezinezkoa dela beti asmatzea, eta normala eta osasungarria dela egurra jasotzea... batzuetan nahiko modu penagarrian ematen bada ere. Nik jaso dut, eta are gehiago jasotzea espero dut datozen lanetan. Kritika serio gogorrik jasoko ez banu hasiko nintzateke zinez kezkatzen! Izan ere, sarri ez datoz oso bat kritikariak eta irakurleak...

Eguzki-argia bezain garbi daukadan zerbait: idazleok zenbait kritikariri jaramon egingo bagenie, literatura bi egunetan itoko litzateke, arnasarik eta odolik gabe. Liburuen istorioak ditut gustuko, ez liburuen inguruko teoria metafisikoak (edo, lagun batek esango lukeen moduan, maitefiaskoak). Badakit ezinezkoa dela guztien gogokoa izatea, eta horregatik, nire gustuko istorioak idazten ditut. Bidea abentura hutsa delako. Opari gisa, irakurle (gutxi edo ugari) batzuek begiak piztuta esker-tzen dizutelako amets egiteko aukera hori.

Euskal esaera zahar batek egoki dioenez, ikuslea beti dantzari ona. Gera daitezela marmartiak begira, besteok egin dezagun dantza! Poz potoloa dugulako. Eta lotsa argala.

I.2.: Baduzu liburu bat zure beste liburuetatik nahiko desberdina dena *Egun beltzetan, jolas beltzak*, 2008. Gudaoste garaikoa da eta garai hartako bizimodu beltza islatu duzu, indar handiko pertsonalak txertatuz: musikari ibiltari bat, anarkista bat, bi apaiz izaera kontrajarria dutenak, Ana, 50 urteko emakume bakartia, gazte esperientziarik gabeak eta hauen bilakaera ino-

zente eta, aldi berean, maleziatsua bizitzako bihurtzeko arriskutsuetan, fusilamendu bat... Baina ez da *thriller* estiloko liburua, beste erritmo bat du, beste tempo bat, hausnarketarako tartekak eta aukerak eskaintzen ditu... Oso liburu indartsua da eta pentsarazteko bideak ere eskaintzen ditueta iruditzen zait. Hala ere, ez dut liburu honi buruzko kritikarik ikusi. Nola hartu du kritikak liburu hau eta nola hartu dute ikasleek?

F.M.: Esana dut, esperimentatzea gustatzen zait. Gehienetan, erritmo azkarra eta bizia eskertzen dut, baina ez beti. Eleberri honetan, esate baterako, oso bestelako ahots batzuk probatu nahi nituen, nire aurreko liburuekin alderatuta behintzat.

Gazteen munduko kontuak azaltzen dira, baina narratzaile adindun baten ikuspegitik. Arnasaldia luzatu nahi nuen, eta beste musika bat bilatu. Narratzaileak nerabegaroko oroitzapenak harilkatzen ditu, batzuetan istorioak nahastuta, batzuetan modu oso pertsonalean (narratzaile mota hori oso subjektiboa da, azken batean). Adinaren esperientzia, nekea eta atzomina islatu nahi nituen.

Ordura arte egin ez nituen beste jolas literario batzuk probatzeko aukera ematen zidan. Ironia maila ere landuagoa da. Istorioak, nire ohikoak baino gordinagoak... umorea inoiz ahaztu ez banuen ere.

Ez da nire beste *thriller*-en moduan zabaldu (ulertzekoa da), baina gauza polit pare bat entzun dut haren inguruan. Eta majo ikasi nuen idaztean.

I.Z.: Eta hurrena, zientzia fikzioa edo hala esan liteke behintzat: *Zure arimaren truke*, 2008. Liburu gogorra, zientziako aipamen ugari eta galdera filosofikoz betea datorrena. Zure maiteari minbizia agertuko balitzai eta urtebeteko bizia duela jakingo bazenu, zer egingo zenuke? Galdera eta egoera ziztagarria. Liburuko protagonistak, ikertzaile trebea denak, bide zoro bati ekingo dio, bera ere eromenaren mugetara eramango duena: bide berriak ikertuko ditu bere emaztea salbatzeko, urtebeteko epea bakarrik duela jakinik. Hor ageri dira zientziari buruzko aipamen ugari, Greziako filosofoen gogoetak, Biblia, eta beste mila bide ikertzaileak eta bere taldeak saiaturiko dituztenak... In-dar handiko liburua da, sakona, pertsonaren fibra barrenkoie-

nak ukitzen dituen eta galdera filosofiko eta erlijioso ugari planteatzen dituen. Gazteentzako bezain interesgarri iruditzen zait helduentzako ere. Hala ere nire kezka da: gazteek harapatzen al dituzte bizitzari buruzko galdera existentzial hauek denak? Zer nolako inpresioa jaso duzu orain arte?

F.M.: Oso gogokoa izan dut beti fikzio zientifikoa. Ez dut zientzia fikzioa esango, ze bestela espaziontziak eta urruneko planetak imajinatzen ditu jende askok, eta uxatu ere egiten dira.

Zure arimaren truke thriller psikologikoa dela esango nuke, neurri batean. Protagonistak zalantza handiak ditu: zer egin, neska salbatzen saiatu, hori egiten badu galduko duen arren? Galdera asko utzi nituen zintzilik istorioan.

Pasadizo zientifiko asko ere erabili nituen, fikzioa janzteko. Askok eskertu egin dizkirate, bide eman dielako beste bitxitasun edo jakintza-alor batzuk ezagutzeko.

Gazteei dagokienez, gehiago begiratzen zioten ekintzari, harremanari, amaierako ezusteari. Adin gehiagoko irakurleek beste kontu batzuei ere begiratzen zieten. Aipatutako teoriak benetakoak ziren? Gehienak bai. Zer egingo nuke nik, halako egoera batean? Auskalo. Gaizki pasatu, ziur. Idatzi nuenean ez bezala, noski.

I.Z.: Neurri batean bide berriak urratzera datorren liburua da *Bilbo samurai*, 2010. J. Pérez-Foncea-ren *Iván de Aldénuri* sagaren antz pixka bat badu. Superheroiak, gizandiak, indartsuak, borrokalari trebeak ageri dira eta, batez ere, egoera estremoak: hotz handia, eguraldi lainotsu ilunak, landare eta zuhaitz beltzak... munduak sufritu duen hondamendi ikaragarriaren ondorio. Bizirautea oso zaila da baldintza hauetan eta hilketak, lapurretak eta besteak mendean edo esklabo hartzea eguneroko gauza bihurtu da. Osagarri hauekin guztiekin nobela sendo eta bortitz bat ehundu duzu. Ematen du liburu honek bigarren atal bat eta, agian, hirugarren bat ere izan dezakeela, hari batzuk guztiz lotu gabe geratu baitira: Bilbo samurai nonbaiten desagertu da, Xuriren sekretua oraindik ez da argitu, gaiztoen gudarosteak mendekua hartu nahiko du, Emakumeen etxeko bizimoduak zein bilakaera hartuko du...Oraindik hari ugari gelditzen dira, hortik tiraka hasita beste liburu bikain bat

ehuntzeko. Animatuko al zara, Fernando, edota, dagoeneko, hasita zaude eginkizun horretan?

F.M.: Liburu horrekin harreman berezia dut. Aspaldian etorri zitzaidan pertsonaia burura, oso indar handiz. Harrapatu egin ninduen.

Apurka joan nintzen ezagutzen, eta erakusten zidan mundu postapokaliptikoa maitatzera iritsi nintzen (lehen ere esan dut, ez ditut istorioak hutsetik asmatzen, neure baitatik ateratzen baizik... eta ez galdetu nola, ez dakit eta). Istorio asko kontatu zizkidan pertsonaiak. Askok. Liburuan, gutxi batzuk azaltzen dira. Nik, nola ez, jarraitu egin nahi dut. Mundu hori oso erakar-garria egin zait: elektrizitaterik gabe, zibilizazio "garbirik" gabe, dena da basatiagoa, baina beharbada baita benetakoagoa ere.

Beraz, jarraituko du? Baietz esango nuke. Noiz? Ene, ene, denbora apur bat gehiago daukadanean!

I.Z.: Zure estiloari buruz ere zerbait galdetu nahi nizuke. Obra batzuetan esaldi laburrak eta zehatzak erabiltzen dituzu, per-paus anpulozoetan galdu gabe. Baina, narrazioak ez du indarrik galtzen esaldi labur horiek soberakina den guztia kendu dutelako, funtsezkoena mantenduz. Ematen du Azorin-en estiloa kutsatu zaizula obra batzuetan. Azorin asko irakurri duzu ala beste egile batzuek ere eragina izan dute zuegan, idazkera horretara iristeko bidean?

F.M.: Beste egileen eragin zuzena baino gehiago, izaera kontuagatik dela uste dut. Batzuetan, itsaso lasaiaren patxada eskertzen dut... baina gehienetan ekaitz bortitzenaren indarra eta mugimendua. Berdin testuetan. Idazteko garaian, nahiz irakurtze-koan.

Liburu bat irakurtzean, gerta liteke hizkuntza bera mirestea, adierazteko modu zoragarria (Nietzsche, Borges, Cioran...). Gehienetan, hala ere, hizkuntzari begira egon "behar" izaten dudanean, seinale traba dela, miresgune baino gehiago.

Istorio bat berez bada ederra, oso hitz txiki eta merkeetan adieraz daiteke (errazagoa da esatea, noski, lortzea baino!). Hizkuntza zerbait handiagorako tresna besterik ez da. Horregatik, salbuespenak salbuespen, hitz txiki eta azkardun istorioak maite ditut besteak baino askoz gehiago. Istorioari berari begiratzen diodalako zuzenean, ez hitzen filigranel.

I.Z.: Elkarrizketek ere indar handia dute zure liburuetan: askotan bizi-biziak dira, gatz eta piperdunak, hainbatetan gazteen "jergan" oinarrituak... Lanketa berezia egiten duzu elkarrizketa horiek antolatzerakoan edo zure obran txertatzerakoan? Hone-tan ere norbaitek eragina izan du zuzan, norbait izan duzu maisu elkarrizketen teknika hain egoki menderatzeko?

F.M.: Beti izan nuen nahiago Platon, Aristoteles baino, Aristoteles adimen-munstro paregabea zela onartu arren. Platonek elkarri-zketak erabiltzen zituen bere ideiak azaltzeko. Testu erakargarri askoak lortzen zituen horrela, eta mamiz beteak.

Aristotelesekin lortzen dudan plazera intelektuala soilik da, apenas sentzuala, apenas estetiko, apenas ludikoa. Eta niret-zat oso garrantzitsuak dira horiek guztiak ere.

Elkarrizketak jolas egiteko, tentsioa lortzeko, bizitasuna erans-teko tresna bikaina dira. Eta horixe da lortu nahi nukeena: istorio biziki erakargarriak. Nik asko eskertzen ditut elkarrizketa biziz beteriko testuak. Ni bezalakoak diren irakurle batzuk badi-ra gurean, zorionez, eta dexentetan eskertu dizkidate elkarriz-keta ugari, zaporedun eta indartsuak. Sekretua? Bi, esango nuke: belarria jartzea eta etengabeko zuzenketa.

I.Z.: Estilo arina, literatura erraza *versus* literatura jaso (??), liburu ulerterrazak... Horrelako esaldiak sarri entzun ditugu literatura munduan gabiltzanon artean, eta askotan mespretxu edo gutxiespen moduan. Egia da hori esaten duen askok ez duela sekula egingo gazteek irrika batean irensteko moduko liburu-rik. Egia da era horretako iman-liburuak behar ditugula gazteak engantxatzeko. Eta ez dela hain samurra literatura erraza deitzen den esparru horretakoak bezain liburu indartsuak, arrakastatsuak eta borobilak egitea. Zer diozu honi guztiari buruz.

F.M.: Literatura *erraza*. Ez dut barre gutxi egin ohi kontu horren harira. Nik beti irakurri dut literatura *erraz* asko. Gogokoa dut. Bai irakurtzea, bai idaztea. Hala ere, egin proba: askoz errazagoa da literatura erraza gaitzestea, egitea baino (*erraz* hori, betiere, hamar kakotxen artean).

Gai hori dela eta, ezin sinetsita geratu naiz batzuetan. Literaturaren munduko bati baino gehiagori entzun diot irakurterrazta-sunaren arrisku handiaz. To! Erraz ulertzeko moduan idaztea

inmoralala-edo balitz bezala! Edo maisu handien aurka balego bezala (edo haiekin bat, edo haien aurka!). Edo maisu handi askok irakurterraz asko idatziko ez balute bezala (irakurterraz... eta maisuki).

Izan gaitezen zintzoak, mesedez. Liburuen kalitateak ez du zerikusirik irakurterraztasun edo zailtasunarekin. Zail idaztea baino errazagorik...! Egoki, edo ondo, edo erakargarri idaztea besterik da.

Nik, irakurle gisa, aitortuko dut eskertzen dudala irakurtzen dudan liburua lehenbizikoan ulertzea. Liburu ulerterraz horietako batzuk oso onak edo sakonak iruditzen zaizkit, eta plazer edo zer pentsatu handia ematen didate. Erraz ulertu arren, dirudiena baino gehiago gordetzen dute, eta behin eta berriz irakurtzen ditut behar bezala dastatzeko. Beste liburu ulerterraz batzuk ez zaizkit gustatzen, eta ez naute betetzen. Hori bai, oso denbora gutxi galtzen dut biak desberdintzen. Berehala baitakizu gogokoa duzun edo ez. Sinplea. Eta ulerterraza.

Aldiz, ulertzen zailak diren liburuetatik, gutxi batzuk soilik gustatzen zaizkit. Ze, edo egilea jenioa da, eta dioena ulertzen eman behar duzun denborak merezi du, edo ez da jenioa, eta ulertu nahian galdutako denbora luzea ez dizu inork itzuliko. Horrelako sortatxo bat irentsi behar izan nuen filosofia ikasi nuenean: sakona eta zaila nahastea ez da zaila. Zuzena ere ez.

Filosofian oso garbi geratu zitzaidan jenioak gutxi direla, eta zerbait iluna denean, argi gutxi duela baino ez duela esan nahi. Argiantzaren atzean zer dagoen, auskalo. Beharbada sakona, beharbada zikina besterik ez.

Gurera itzuliz, eta nire alorra batik bat gazte-literatura dela kontuan hartuta, esango nuke arriskurik izatekotan, beste muturrekoa litzatekeela. Alegia, pentsatzea gazteek ez badituzte agindutako liburuak irakurtzen, alferrak eta baboak direlako dela. *Goitik* (bezain urrunetik) adierazi behar zaie, nonbait, zer den benetan ona. Jokaera horixe iruditzen zait okerra eta kaltegarria. Horra arriskua. Gazteek liburu errazak eta zailak maite ditzakete, baina inoiz ez *obligazioz* gozatzea (*contradictio in terminis*, hara). Bide horretan, galdu egingo ditugu. Areago, dagoeneko ari gara galtzen etorkizuneko euskal irakurle pi-

loa... eta gero alferrikakoak izango ditugu kexak (gehiago zehaztuko dut hau 21. galderan).

I.Z.: Zure liburu batzuek izugarriko abiaduran eramaten dute irakurlea bukaeraren bila. Nola lortzen duzu Formula 1-eko abiadura duten istorioak sortzea eta harilkatzea?

F.M.: Galdera ona... Nola egiten den? Auskalo! Istorioan sartzen saiatzen naiz. Irakurri nahiko nukeena idazten saiatzen naiz. Oso arreata jostaria dut, eta istorio batek harrapatzen ez banau, laster joango zait burua beste istorio baten bila. Horregatik, neu ere testuarekin jolasean aritzen naiz, zer atera daitekeen jakiteko. Doinu eder bat hasten zait buruan, eta horri heltzen ahalegintzen naiz. Doinuak barru-toki ezezagunetara eramaten nau etengabe, eta sentrazio askea eta indartsua etortzen zait. Zaila zait gehiago zehaztea.

I.Z.: Jarraitzen al diozu euskal haur literaturako produkzioaren ibilbideari? Nola ikusten duzu euskaraz argitaratzen den haur eta gazte literatura?

F.M.: Saiatzen naiz, ahal dudan neurrian. Izan ere, bolada luzeak ematen ditut mundutik deskonektatuta. Horietan, ez dut ezer ikusi/irakurri/entzun nahi. Leku lasairen batean egoten naiz, neure baitan bilduta, pentsatzen eta idazten.

Hasieran, kezkatu egiten nintzen: "dozenaka lan argitaratzen dira hilero, eta deskonektatzen banaiz, ezingo ditut hainbat eta hainbat ezagutu ere egin!". Orain, ahal dudana egiten dut... baina ez gehiago.

Edonola ere, haur literatura indartsu ikusten dut (aspalditik). Eta gazte literatura, indartzen, apurka. Gazteagoa nintzela, fantasia eta zientzia fikzioa bilatzen nuen gehienbat. Askotan aritzen nintzen euskaraz idatzitako liburuen bila. Oso gutxi zegoen. Mitologiari zegokionez, esate baterako, ia dena akademikoa baino ez. Ez zen nik nahi nuena, eta azkenean erdarara jotzen nuen behin eta berriro. Oraingo gazteek, berriz, gero eta aukera gehiago dituzte horrelako gaiak euskaraz irakurtzeko, eta hori ona baino ezin da izan.

I.Z.: Zein hutsune ikusten dituzu esparru honetan?

F.M.: Hutsune arriskutsuena, literarioa baino gehiago, metodologikoa izan daitekeela esango nuke. Gazteek irakurtzen ez dutela

entzuten da askotan... baina gero gazte horien erreguei entzungor egin, eta alferrak direla leporatzen diegu. Gu gara-eta itsuak!

Eskoletan, gehiegitan, zer irakurri *behar* duten esaten zale gazteei. Eta *behar* hori literaturaren magia eta zirrara hiltzea da. Nork arraio esan behar die zer den *ona*, *egokia*, *ezinbestekoa*? Oso bestelako gaztaroa bizi izan zuen heldu batek? Horrelako dozenaka ahaleginen emaitza ikusi dut zuzen-zuzenean: gehien-gehienetan, erabateko porrota.

Nik ez dut batere oroitzapen onik gaztetan irakurri *behar* izan nituen liburuez... haietako batzuk, gerora, gogoko izan ditudan arren. Baina, berriro diot, orain gustatzen bazaizkit ez da izan inola ere orduko *behar* hari esker, hura gorabehera baizik. Oztopo izan zen, inondik inora ez mesede.

Zer egingo nuke nik? Eskola eredugarri batzuetan ikusi dudana: ikasleei hautatzeko aukera eman, hainbat liburu eta lanen artean. Harrituko litzateke bat baino gehiago emaitzaren harri-garriaz. Askotan, ikasle "alfer" horiek ez dute liburu bakarra irakurtzen... bi, hiru edo lau baizik! Irakurtzeko gogoia askoz biziagoa dute besteek baino! Irakurtzeak plazera behar lukeela onartzen ez dugun bitartean, ordea... Eta plazera eta beharra ez dira ondo ezkontzen.

I.Z.: Besterik erantsi nahi al zenuke?

F.M.: Beharbada, azkenaldian ilusio handiz heldu diodala proiektu berri bati. Kezka baten ondorioa izan da: datorkigun iraultza digitalaren aurrean dugun jarrera *ostrukakorregia*.

Gazteek osatzen dute gure literaturaren etorkizuna. Teoria zerutiarrak utzi, eta errealtatearen lokatzera jaitsi beharko genuke astirik galdu gabe, ahalik eta gazte gehien eta ahal bezainbeste erakartzeko.

Nola egin? Ez da erraza, noski. Asmatzeko, arriskatu egin behar. Zibermunduak eta teknologia berriek ematen dituzten aukerak ballatzea izango da neure eta lagun batzuon apustua. Lan interaktiboak egin nahiko genituzke, gazte askoz gehiagok literatura bere sentitu ahal izateko, eta hurrengo urteetan izan ditzakegun euskal irakurleak oraintxe sarekatzen ahale-

gintzeko, xarmaz eta ilusioz (literatur-sarerik aproposenak, nik uste).

Labur-laburrean, ohiko istorioak modu berrietan kontatzeko erak bilatzen gabiltza. Izan ere, gaurko gazteen parametroak ez dira gureak, inondik inora. Eta Mahoma izan behar badugu, eta mendira joan, Mahoma izango gara, mendiko arropa birtuala jantzi, motxila zibernetikoa lepoan hartu... eta segi aurrera. Istorioen egiturak eta *koloreak* aldatzen ibiliko gara, baliabideak ugalduko ditugu, irakasleekin elkarlan zuzena izango dugu... Bidean bururatzen zaizkigun trikimailu guztiak.

Datorren udaberritik aurrera izango duzue erokeria horren berri. Txarreanean, ez dugu asmatuko, baina behintzat asko ikasiko dugu. Onenean... Uf, imajinatu. Magia hutsa. Ulertzeko moduko ilusioa, ezta?

Adabekiak